

Избори април 2022

Анализа извештаја о трошковима изборне кампање: Бошко Обрадовић – Српски покрет Двери – ПОКС (Милош Парандиловић)

Транспарентност Србија

Београд, јул 2022

Ово истраживање, као део мониторинга избора 2022, спроведено је уз подршку Фондације за отворено друштво, програма “Транзиција” Министарства спољних послова Чешке Републике и Међународне фондације за изборне системе (IFES). Сви изнети ставови припадају организацији Транспарентност Србија и не морају одражавати ставове донатора.

Бошко Обрадовић – Српски покрет Двери – ПОКС (Милош Парандиловић)

Извештај се односи на коалицију, како се наводи. У оквиру ПОКС, након раскола у тој странци, се чини да је превагу добило руководство које није било у коалицији са Дверима (судећи по веб-сајту ПОКС). С друге стране, у регистру политичких странака као заступник је и даље наведен Жика Гојковић. У прилог легитимности ПОКС који је наступао са Дверима на изборима говори околност да је прихваћена изборна листа са овим називом, те да друга изборна листа (НАДА) није користила назив ПОКС у свом извештају (мада је и тамо такође наведено да је реч о коалицији политичких странака).

Као сајт коалиције је наведен сајт Двери, али са словном грешком. Одговорно лице је именовано 12.12.2021, а коалициони споразум је потписан у марту 2022, што је нелогично. Вероватно је реч о овлашћеном лицу странке Двери за финансијско пословање, а може се претпоставити да је у коалиционом споразуму предвиђено да ће одговорно лице ове странке бити задужено и за финансирање коалиције. Међутим, и у том случају се чини исправније да је као датум овлашћења наведен онај из коалиционог споразума.

За финансирање је коришћен рачун у банци Интеза.

Изборно јемство није положено, тако да су Двери добиле новац тек на основу изборног успеха.

Поред буџетског новца, који је готово у целости искоришћен (враћено 115 динара), коришћен је и прилог Сање Вујановић од 116 хиљада динара, која је уједно била одговорно лице за финансирање кампање. Овај прилог, чија вредност премашује просечну зараду у Републици, објављен је на веб-сајту Двери, са датумом 8.3.2022.

За летке је приказан трошак од готово 6 милиона динара, али недовољно прецизно. Док се наводи број примерака за сваки од летака, не наводи се изричито цена по комаду (мада се може израчунати). Цена летака је била у једном случају 15, у другом око 8, у трећем 2,4 динара. У једном случају је плаћано 100 динара по комаду, а у једном случају није наведен број комада летака. Дистрибуција се наводи у одвојеној ставци, невезано за одштампане летке, као 1,1 милиона динара за „Југоисточну Србију“. Може се претпоставити да су у другим деловима земље дистрибуцију вршили чланови и волонтери странке, па да се стога не наводе у извештају.

Наводе се и трошкови везани за три врсте плаката, који су такође доста високи – 3,6 милиона динара. Трошкови постављања нису представљени уопште, иако је реч о 78 хиљаде плаката. И овде се може претпоставити да су лепљење вршили страначки активисти.

За оглашавање путем билборда је потрошено мање него на плакате – око 3 милиона динара. У мониторингу који је спровела ТС, такође нису били приметни у већем обиму билборди за овог председничког кандидата. Ипак, уноси података за билборде нису увек логични. У првој ставци је наведено штампање 50 билборда, а потом постављање само једног (вероватно је фактурисано обједињено). У другој ставци се налазе трошкови постављања 30 билборда, по веома високој цени по јединици мере – 78,5 хиљада динара, код компаније Screen media. Последњи унос односи се на штампање 450 билборда, по малој

цени (1000 динара), али се не види цена закупа за њихово постављање (могуће да је и овде реч о обједињеној наплати).

Други промотивни материјали су плаћени преко 5 милиона динара. Проблем је што се не види (рубрика за напомене је празна) о којој врсти промо материјала је реч. Уноси су такође непотпуни. У првој ставци се наводи да је реч о 10 комада, тако да је јединична цена, која није исказана, преко 16 хиљада динара. У другој ставци се наводи дизајн 40 хиљада комада нечега, укупно 1,5 милиона динара. Даље се наводе трошкови штампања (1500, 5000, 75000 примерака), у једној ставци се наводи дизајн 50.750 материјала и трошкови штампања у знатно мањој количини – 15000 итд. Може се претпоставити да је реч о уобичајеним промо материјалима (шоље, мајице, роковници, оловке, упаљачи и слично), али се контрола приказивања трошкова не може у потпуности вршити без ових додатних напомена. У том смислу би било упутно да Правилник који је донео директор Агенције прецизира дужност уношења ових података.

У оквиру јавних догађаја за први митинг у Чачку приказани су трошкови техничке опреме под другим датумом у Нишу. Други догађај је у Нишу, где је постојао само закуп простора (могуће је да је у оквиру простора постојала потребна опрема).

У погледу оглашавања, за ТВ спотове је плаћено 8,7 милиона динара. У оквиру мониторинга ТС, за овог председничког кандидата и парламентарну листу уочени су трошкови оглашавања, које није било лако раздвојити између две кампање. У финансијском извештају је приказано оглашавање на ТВ Б92, више од 700 хиљада динара, ТВ Прва 4,8 милиона, К1 пола милиона динара, ТВ Хепи 2,3 милиона динара и на РТВ Сунце 211 хиљада динара. Према мониторингу ТС оглашавање на ТВ Прва, Б92, ТВ Хепи и К1 за кандидата Двери коштало је приближно онолико колико је пријављено у овом извештају.

За оглашавање на радио станицама приказано је 769 хиљада динара трошка, као и три станице на којима су емитовани огласи (далеко највише на С1).

У оквиру штампаних медија приказано је 2,2 милиона динара трошка. Међутим из напомене се види да су у ствари плаћени огласи на интернет страницама Адриа Медиа групе, тако да се овај трошак налази на погрешном месту. С друге стране, у оквиру оглашавања на интернету није приказано ништа. Грешка се понавља код уноса „осталих трошкова оглашавања“, укупно 4,3 милиона динара, где се поново наводе неки интернет медији (нпр. Бета, Мондо), као и два трошка код нишке фирме Јомбооз доо, која се бави израдом сајтова и интернет маркетингом, тако да је извесно реч о трошковима оглашавања на интернету који су приказани у оквиру „осталих“ медијских трошкова, а не у рубрици за интернет оглашавање. Двери су имале оглашавање на Фејсбуку (преко 26 хиљада евра), а из напомена у овом извештају се не види да ли је део тих трошкова покривен извештајем за председничку кампању.

Када је реч о овери потписа, наведени су трошкови појединачно по сваком месту овере, а укупно су износили 340 хиљада динара.

За „остале путне трошкове приказано је 1,6 милиона динара, при чему се највећи део тих расхода односи на „Караван кроз Србију“. Остаје питање да ли је овај трошак требало навести у оквиру појединих јавних догађаја. Могуће је да су кроз трошкове „Каравана“ обухваћене и посете неким градовима које нису имале карактер предизборне конвенције.

Чини се да би и у овом погледу било корисно да се прецизира Правилник на основу којег учесници у кампањи приказују трошкове за своје активности.

За маркетиншке агенције је издвојено још 621 хиљада динара, али се намена не види из напомена.

Веома висок износ је плаћен за истраживање јавног мњења – готово 4 милиона динара, предузетнику Беозем ПБ Предраг Батас ПР. Ова количина новца је довољна за око три истраживања јавног мњења која се раде на стандардном националном узорку за целу Србију. Могуће је да је и овде било реч о више врста истраживања или о једном истраживању које је понављано.

Остали непоменути трошкови коштали су, према извештају, износили 4,7 милиона динара. За неке од њих нису дате напомене, па се не може јасно препознати намена. Највећи део овог трошка, 2,8 милиона динара односи се на Биро за консултантске услуге Азоз, која се бави информационим технологијама, па се чини да је тај трошак требало приписати некој од активности где су рубрике остале празне (нпр. интернет оглашавање, израда сајта и слично). Овде су такође наведени поједини трошкови јавних бележника, уместо у рубрици предвиђеној за то. Плаћене су и адвокатске услуге, готово пола милиона динара.

Код овог председничког кандидата постоји највећа покривеност трошкова кроз прелиминарни финансијски извештај - тада је приказано 32,3 милиона динара расхода, а на крају 46,1 милиона. Међутим, када се подаци пореде, могу се утврдити неке нелогичности, које отварају питање методологије попуњавања прелиминарног извештаја. То се најбоље види кроз трошкове оглашавања на радио станицама и у штампи који су у прелиминарном извештају били већи него у коначном. До ове разлике је могло доћи ако су у прелиминарном извештају били приказани сви трошкови који су уговорени до 18/19 марта 2022, а да је после реализован само део планираних трошкова.

Подаци су збуњујући и на други начин. На пример, у прелиминарном извештају се наводе трошкови оглашавања на ТВ Прва и Б92, иако су према мониторингу ТС те рекламе емитоване тек у последњој недељи пред изборе, на коју се прелиминарни извештај не односи. Могуће је да је у прелиминарном извештају приказана сума која је била договорена са оглашивачима, а да је касније емитован и плаћен мањи износ.

У прелиминарном извештају су били наведени и трошкови додатног ангажовања маркетиншке агенције „Ignorantia poset“, од близу 2 милиона динара, којих нема у коначном извештају за овог председничког кандидата. С друге стране, трошкови овере потписа уопште нису наведени у прелиминарном извештају, иако су несумњиво морали да настану пре његовог подношења.

И у оквиру „осталих непоменутих трошкова“, неки који се помињу у прелиминарном извештају изостављени су у коначном, нпр. 650 хиљада динара за Немања Стојановић ПР Умчари, као и два закупа путничких возила вредна укупно 350 хиљада динара. Слично као и у претходним коментарима, постоји могућност да је реч о уговореним трошковима, а да су касније ти уговори раскинути.

Бошко Обрадовић – Српски покрет Двери – ПОКС

Главна питања за проверу и појашњења

- Високи трошкови у појединим категоријама нису приказани довољно детаљно
- Трошкови оглашавања на интернету су приказани у погрешним рубрикама (штампа или остали трошкови, трошкови маркетиншке агенције)
- Поједини трошкови, наведени у прелиминарном извештају, не наводе се у коначном. С друге стране, трошкови овере потписа нису били наведени у прелиминарном извештају